

δονήν τὴν φύσιν ἀπειρον ὑποβάλλει ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ μέτρου καὶ τοῦ πέρατος, παρεμφαίνει συγγενῇ καὶ πκραπλήσιον πρὸς τὴν ἀπόλυτον ἐκείνην αἰτίαν. Ταύτης δὲ τῆς ἀπολύτου δημιουργικῆς αἰτίας ἡ φύσις ἀποκαλυπτομένη διὰ τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεῦνης, δείκνυται οὕσα διάφορος μορφή τῆς ιδέας τοῦ ἀκρου ἀγαθοῦ καὶ τοῦ θείου νοῦ, ὅστις τὸν κόσμον πανσόφως οἰκονομεῖ καὶ διέπει, ὅστις πανταχοῦ τὸ ἀπειρον συνέχει καὶ δεσμεύει διὰ τοῦ πέρατος, τὴν ποικιλίαν διὰ τῆς ἐνότητος, ὅστις τὰ πάντα κανονίζει δι' ἀναλλοιώτων καὶ ἀμετατρέπτων νόμων, ὅστις τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καλλονὴν ἐκφέρει εἰς τὰ δημιουργήματά του, ἣν θαυμάζομεν καθορῶντες τὴν ἀπειρίαν τῶν ὄντων συγκειρωμένην διὰ τῆς ἀναλογίας καὶ τοῦ μέτρου. Τοῦ θείου δὲ τούτου νοῦ μόριον ὢν καὶ ἀπόσπασμα ὁ ἀνθρώπινος, κέκτηται τὴν δύναμιν τοῦ διευθύνειν καὶ ριθμίζειν τὰ τοῦ θεωρητικοῦ καὶ πρακτικοῦ βίου, ἐπομένως δὲ εἶναι κατ'εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τῆς ἀπολύτου αἰτίας. Ἄλλως δὲ καθάπερ συνήθως ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς διαλόγοις μεσάζουσα ἡ συζήτησις προχωρεῖ οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸ κατακόρυφον σημεῖον στρεφομένη περὶ τὴν λύσιν τῶν ὑψηλοτέρων θεωρητικῶν προβλημάτων, ἐκ τούτων δὲ πάλιν ἡρέμα καὶ βαθμηδὸν κατέρχεται εἰς ὑποδεέστερα καὶ πρακτικώτερα, οὕτω καὶ τὸ τέταρτον τοῦτο τμήμα εἶναι τὸ κέντρον, ἐφ' οὗ ἐπεριδόμενοι δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ προσεικάσωμεν ποῖ τείνει τὸ σύνολον τοῦ διαλόγου· διότι διδασκόμενοι ὅτι ὁ ἀνθρώπινος βίος κυβερνᾶται ὑπὸ τῶν αὐτῶν νόμων, ὑφ' ὧν καὶ τὸ σύμπαν, καὶ ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εἶναι τοῦ θείου ἀπόρροια, οὐχὶ μόνον ποδηγετούμεθα εἰς ἀνίχνευσιν τοῦ ὑπερτάτου ἀγαθοῦ, ἐξ οὗ ἐκπορεύονται πάντα τᾶλλα, ἀλλὰ καὶ κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς ἀστασίας καὶ φθορᾶς τῶν γιγνῶν πραγμάτων προσβιβάζομεθα εἰς τὴν θεωρίαν τῆς αἰδίου μακρυότητος· ἅμα δὲ γίνεται καταφανὲς ἡμῖν ὅποση ἡ μεταξὺ τοῦ νοῦ καὶ τῆς ἡδονῆς διάστασις. Ὅθεν ὁ σοφὸς ποδηγέτης συναρπάσας ἡμᾶς εἰς τὰς αἰθερίους ἐκείνας σφαίρας, ἐν αἷς θεώμεθα τὰς πηγὰς καὶ τὰς αἰτίας τῶν ὄντων, μᾶς ἐπανάγει ἤδη εἰς τὰς πτωχὰς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου· ἐπασχολήσας ἡμᾶς διὰ τῆς μεταφυσικῆς καὶ τῆς ὀντολογίας, τρέπει αὐτοὺς τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ψυχολογίας.

Ὅπως οὖν καταδειχθῇ πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ὁδου ἐν τῷ θνητῷ ταύτῳ βίῳ δεόν νὰ συγκερασθῇ τὸ ἀπειρον μετὰ τοῦ πέρατος, ἡ ἡδονὴ μετὰ τῆς ἐπιστήμης πρὸς κατάρτισμόν τοῦ μικτοῦ ἐκείνου, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ ὄντως ἀγαθόν, ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ ἐπομένῳ τμήματι πρῶτον ἐξετάζει τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡδονῆς, κατόπιν διακρίνει τὰς ψευδεῖς ἀπὸ τὰς ἀληθεῖς, τὰς ἀκα-

θάρτους ἀπὸ τὰς καθάρους, τὰς πονηρὰς ἀπὸ τὰς χρηστὰς, τὰς σφοδρὰς ἀπὸ τὰς μετρίας, ὧν αἱ μὲν ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ τῆς φρονήσεως ἀρχόμεναι, λαμβάνουσι μέτρον καὶ πέρας, αἱ δὲ ἀκρατεῖς οὕσαι καὶ ἄλογοι ἀποπλανῶνται εἰς τὸ ἀπειρον. Μετὰ δὲ τὴν τῆς ἡδονῆς ἐξέτασιν μεταβαίνων εἰς τὴν τῆς ἐπιστήμης ἀπαριθμεῖ τὰ διάφορα αὐτῆς εἶδη καὶ ἐκτιμᾷ ἕκαστον κατὰ τὴν ἀξίαν του, ὧν τὰ κυριώτερα εἰσι δύο, τὸ μὲν περιλαμβάνον τὰ περὶ τὰς βιωτικὰς ἀνάγκας καὶ τὴν πρᾶξιν, τὸ δὲ τὰ περὶ τὴν παιδείαν καὶ τὴν διανοητικὴν καλλιέργειαν. Ὅθεν διὰ τῆς ἀκριβοῦς ἐρεῦνης τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης, διὰ τῆς προπαρασκευαστικῆς ταύτης τοῦ ὕλικου κατεργασίας, ὁ Πλάτων προσφέρει ἔτοιμα κατὰ τε τὸ ποιὸν καὶ ποσὸν τὰ πρῶς σύνθεσιν καὶ συναρμογὴν τοῦ μικτοῦ βίου ἡ τοῦ παρ' ἡμῖν ἀγαθοῦ συντελοῦντα στοιχεία.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΑΚΗ.

(Συνέχ. καὶ τέλ. Ἰδε φυλλ. 478.)

Ἐπιτάφιος Γεωργίου ἄρχοντος Σπαθάρη, τοῦ ἐπονομαζομένου Σταυράκογλου, τοῦ τυραννικῶς κρεμασθέντος κατὰ τὸ αὔξέ ἔτος τὸ Σωτήριον.

«Πίκρανον κλαυθμὸν, ἢ θέρμανον κοπετόν.»
Σοφ. Σιρ. κοφ. λή. ἐδ. 17.

§ 1. Λοιπὸν ὕστερον ἀπὸ ὀλόκληρον ἐνιαύσιον γύρον τοῦ μεγάλου φωστήρος, τοῦ ἡλίου, ὕστερον ἀπὸ τὴν χρονικὴν φθορὰν τοῦ εὐγενεστάτου σώματος τοῦ κυροῦ Γεωργίου, τοῦ ἄρχοντος ποτὲ καὶ μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐνδόξου σπαθάρη τῆς τῶν Οὐγγροβλάχων ἡγεμονίας, ἀφοῦ ὁμοῦ μὲ τὸν τάφον ἐτάφησαν τόσα καὶ τόσα ἄξια προτερήματά του, μέλλω σήμερον ἐγὼ νὰ ἀνασκάψω μὲ τὸν λόγον τὰς κεχωσμένας ἀρετὰς του, καὶ νὰ ἀναξήσω τὰ ἔλκη τῶν τετρωμένων ψυχῶν σας; Λοιπὸν μὲ λόγον αὐτοσχέδιον πρέπει νὰ ἀνατυπώσω εἰς τὴν ζωνηρὰν φαντασίαν σας τὸν ἄρχοντα τὸν θαυμαστὸν, τὸν ἐξάκουστον καὶ ὑπέρπλουτον, τὸν μέγαν; Ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἐκολάκευαν τῶν ἐθνῶν οἱ πρόκριτοι; ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἐπροσκυνοῦσαν τοῦ γένους οἱ ἔγκριτοι; ἐκείνον τὸν ὁποῖον ἔτρεμαν οἱ κακοὶ, ἐπιθυμοῦσαν οἱ καλοὶ, ἐλάτρευαν οἱ δοῦλοι, ἐδιψοῦσαν οἱ εὐεργετημένοι, ἐσέβοντο οἱ σοφοί, οἱ ξένοι ἀγαποῦσαν, οἱ γνωστοὶ ἐθαύμαζαν, οἱ συγγενεῖς ἐχαίροντο, οἱ φίλοι ἐκαυχῶντο, οἱ ἐχθροὶ οἱ ἴδιοι ἐμακάριζαν; Λοι-

πὸν μὲ λόγον ἐγὼ ἐτόλμησα νὰ σκιαγράψω τοιοῦτον τοῦ γένους ἥρωα, πλουτισμένον μὲ ὕψος διανοίας, μὲ φρόνημα μεγαλοπρεπές, μὲ δραστηριότητα ψυχῆς, μὲ ἐλευθεριότητα γνώμης, μὲ σύρριαν πολλῶν καὶ διαφόρων ἐξωτερικῶν ἀγχιθῶν, πλούτου, χρημάτων, κτημάτων, ὑπηρεσίας, κολακείας, συγγενείας, δόξης, ἀξίας, φρονήσεως, ὑπομονῆς, σωφροσύνης, ἀνδρίας, εὐλαβείας, θεοσεβείας;

§ 2. Ὅχι, ὅχι, πλουσία ψυχὴ καὶ ἐνδοξος! δὲν θέλω τολμήσαι ἔτσι ἀνέτοιμος νὰ ἐμβῶ μέσα εἰς τὸν πολὺπλοκον λαβύρινθον τῶν ἐπαίνων σου· δὲν θάρσυνω ποτὲ νὰ ἀδικήσω τὸ ἄξιον ὑποκείμενόν σου. Τοῦτο ναί, τοῦτο μὲ ὅλας τῆς ψυχῆς τὰς δυνάμεις ἐπιθυμῶ, νὰ κλείσῃς μὲ δυνάμιν ὑπὲρ φύσιν τοῦ Κερβερου τὸ στόμα, νὰ καταπείσῃς τὸν ἄγρυπνον Δίακόνον, καὶ ὡς ἄλλος Μενέδημος νὰ παρασταθῇ σήμερον νοερώς, καὶ νὰ γίνῃς, ὅχι ποτὲ ἀκροατὴς τῶν ἐπαίνων σου, ἀλλ' ἡ θεατὴς τοῦ κόσμου τῆς ἀκαταστασίας, ἡ ἐπιτιμητὴς τοῦ πλούτου τῆς ἀπιστίας· ἀγαπῶ νὰ ἰδῇς σὺ ὁ πλούσιος εἰς πόσους καὶ πόσους εἶναι διακελυμένος ὁ πλοῦτός σου· εἰς πόσους καὶ πόσους εἶναι διαμοιρασμένα τὰ ὑπάρχοντά σου· εἰς πόσους καὶ πόσους εἶναι πουλημένα τὰ πολυπόνα καὶ πολυέξοδα κτήματά σου· νὰ ἰδῇς φυγάδας τοὺς δούλους σου, τραπεζοὺς τοὺς ὑπηρετάς σου, ἐχθροὺς τοὺς φίλους σου, συμπαθεῖς τοὺς ἐχθροὺς σου εἰς τὴν τερατώδη σκηνὴν τῆς καταστροφῆς σου. Ἐπιθυμῶ μὲ πόνον καρδίας νὰ προσκαλέσῃς ὅχι πλέον ἐμψυχὰ ζῶα καὶ λογικὰ, ἀλλ' ἄψυχα καὶ ἄλογα, διὰ νὰ θρηνολογήσουν μὲ περισσοτέραν δραστηριότητα τὴν ἀκαταστασίαν τοῦ κόσμου· νὰ ἐλεηνολογήσουν τὴν ἀπιστίαν τοῦ πλούτου, καὶ νὰ ἐπιτείνουν τὴν πικρίαν τῶν ἀξιοθρηνητῶν παθῶν σου. «Πίκρανον, πίκρανον κλαυθμόν» (1).

§ 3. Ἐσεῖς λοιπὸν, ὦ κόλποι διακριτικοί, ἐσεῖς ὁ Κεράτιος καὶ ὁ Βόσπορος ἀντηχήσατε, ἐσεῖς, ὦ νάπαι καὶ βουναί, ἀντιβροντήσατε. Ἐσεῖς, ὦ πόλεις τῶν πόλεων, καὶ χωρία ὠραιοτάτα, ὅλα ἐσεῖς τὰ ἀναίσθητα, διασκορπίσατε φωνὰς κλαυθμηρὰς καὶ ἀγρίας μήπως λάβουν αἰσθῆσιν οἱ ἄνθρωποι οἱ αἰσθητικοὶ καὶ ἡ νὰ παίζουσιν εἰς τὸ ἐξῆς τοῦ κόσμου τὸ ἄστατον ἢ νὰ μὴν ἐλπίζουν πλέον εἰς τοῦ πλούτου τὸ ἄπιστον. «Θέρμανον, θέρμανον κοπετόν» (2). Δότε μοι προσοχὴν μὲ ὀλίγην ὑπομονήν, καὶ ἐλπίζω καὶ τὸν μακκρίτην νὰ ἐλεήσετε, καὶ τὸν ἑαυτόν σας νὰ διορθώσετε.

§ 4. Τί ἀκαταστασία τοῦ κόσμου τούτου! Ἦτον ὁ μακκρίτης γέννημα βασιλευούσης πατρίδος, δένδρον εὐγενῶν, βλάστημα εὐγενέστερον· ἦτον ποτισμένος μὲ τὸ γάλα τῆς εὐσεβείας, διδασκόμενος γέννη

γλωσσῶν διαφόρων· πλουτισμένος ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ ἀγγίνοιαν ἄκραν, συνωδευμένος ἀπὸ τὴν τύχην μὲ βοηθήματα μέτρια· μὲ τοῦ πνεύματός του ὁμῶς τὴν δραστηριότητα, καὶ μὲ τοῦ πλούτου τὰ νεῦρα ἐπήδησεν εἰς αὐλὰς ἡγεμόνων, συναναστράφη μὲ βασιλείας συμβούλους, ἔλαθεν ἀξίας, δόξας, ὑπηρεσίας, προσκυνήσεις ὅσας ἡ ματαιότης τοῦ κόσμου τούτου εἰς τοὺς τοιούτους χαρίζει· ὑψώθη τέλος πάντων τόσον, ὅσον ἐστάθη τὸ βάθος εἰς τὸ ὅποιον ἐξέπεσαν ὁ ἀξιοδάκρυτος. Ἀκατάστατος τοῦ παντός ἡ σφαῖρα ἔκαμε τὸ ζενίθ ναδίρ καὶ τὸ ναδίρ ζενίθ, καὶ μὲ τὸ ἐλεεινὸν παράδειγμα τοῦ τόσον ὑψηλοῦ καὶ ἐνδόξου ἐδειξεν εἰς ὅλους τοὺς ὑψηλοὺς καὶ ἐνδόξους ἐκεῖνο ὅπου μὲ τὸν λόγον διδάσκει ὁ Θεοδωρητος Κύρου· «Τοῦ θανάτου τοῖς ἀνθρώποις ἐπιόντος, καὶ ἡ δυναστεία, καὶ ἡ περιφάνεια σθέννυται» (1). Ἔτσι ἀπανθρώπως ἐσβέσθη τὸ φῶς τῆς ζωῆς του, ἐμκράνθη ἡ δόξα του, ἐχάθη ἡ ἀξία του, ἐδιδασκορίσθη ὁ πλοῦτός του, ἐγυμνώθη ἀπὸ τὴν πολυἀριθμὸν ὑπηρεσίαν του, ἄφησε τὰ πολυέξοδα παλάτια του, καὶ μόλις ἤξιώθη νὰ εὐρεθῇ ξερασμένον τὸ εὐγενὲς σῶμά του ἀπὸ τὰ διακριτικὰ τῆς θαλάσσης κύματα εἰς αἰγιαλοὺς ὑπερορίους, καὶ νὰ κλεισθῇ μέσα εἰς ἕνα ξένον, καὶ ἄχαριν, καὶ σκοτεινὸν τάφον, συνωδευμένος ὁ πανάθλιος ἄρχων ἀπὸ σκωλήκων πολυἀριθμον στρατεύμα. » Κατέβη εἰς ἄδου ἡ δόξα σου, ὑποκάτω σου στρώσουσι σῆψιν, καὶ τὸ κατὰλυμά σου σκώληξ (2).

§ 5. Τί ἀκαταστασία, τί ματαιότης! Ὁ μέγας, ὁ θαυμαστός, ὁ πλούσιος, ὁ ἐνδοξος, ὁ ὑψηλός, ὁ φοβερός ἔγινε μικρός, ταπεινός, ἐλεεινός, πτωχός, πτώμα, χῶμα, γῆ, σκώληξ, κοπρία, καταπάτημα ζώων λογικῶν καὶ ἀλόγων. Ναί, ναί «ὑποκάτω σου στρώσουσι σῆψιν, καὶ τὸ κατὰλυμά σου σκώληξ.» Καὶ εἶναι πλέον ἀνθρώπου ἴδιον νὰ ζητῇ τὰ ὑψηλὰ, ὅταν εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς καταντᾷ; εἶναι πλέον φρονίμου ἴδιον νὰ ὑψηλοφρονῇ διὰ τὰς ἀξίας καὶ τὰς τιμὰς, ὅταν ἀγχίστροφος μεταβάλλεται εἰς δυστυχίας καὶ συμφοράς; ὅχι, ὅχι, ἀκροατήριόν μου ἐνδοξότατον καὶ εὐσεβέστατον. » Μήτε τὰ φαιδρὰ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων περιχαρείας ἀμέτρους ἐμποιήτω σου τῇ ψυχῇ, μήτε τὰ λυπηρὰ κατηφείας καὶ συστολαῖς τὸ γαῦρον αὐτῆς καὶ ὑψηλὸν ταπεινούτω, » συμβουλεύει ὁ μέγας Βασιλεὺς, διὰ τὴν ἐπίσης ἀξιογέλαιστος εἶναι καὶ ἐκεῖνος ὅπου νομίζει τῆς γῆς τὰ ὑψηλὰ στερεὰ, καὶ ἐκεῖνος ὅπου ξεστρέχει τὰς σκιὰς ὡς ἀληθινὰς.

§ 6. Δράμετε μὲ τὸν νοῦν σας εἰς τοὺς Ἕλληνοικτοὺς ναοὺς τῆς Μιτυλήνης, καὶ περιεργασθῆτε καλὰ τὰ ἀφιερῶματά τους· βλέπω ἐγὼ εἰς κάθε νῆδον ἀ-

(1) Σοφ. Σιρ. λή. εἰδ. 7. (2) Αὐτόθι.

(1) Εἰς Ησα. μ'. (2) Ησα. εἰδ. II.

φιερωμένην μίαν ξυλίνην σκάλαν, ὑψηλὴν καὶ μεγάλην· μανθάνω, ὅτι τὴν ἀφιερώσεν ὡς ἀνάθημα ὁ σοφὸς Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, ὅχι ποτὲ διὰ τὴν μεταχειρίζονται οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν ἔχουν παντοτεινὰ ἔμπροσθέν τους, καὶ τὴν περιεργάζονται. » Πιττακὸς ἐν Μιτυλήνῃ κατεσκεύασε τοῖς ἱεροῖς κλίμακα, εἰς οὐδεμίαν μὲν χρῆσιν ἐπιτήδειον, αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀνάθημα εἶναι » (1). Μὰ δὲν ἦν ἄλλο τι, παρακαλῶ σας, νὰ ἀφιερώσῃ ὁ καλὸς Μιτυληναῖος εἰς τοὺς θεοὺς του, ἀμὴ ἀφιερώσῃ μίαν ξυλίνην σκάλαν, καὶ αὐτὴν ἄχρηστον; τάχα τόσον πτωχὸς ἦτον, ὅπου δὲν εἶχε νὰ προσφέρῃ, ἂν ὅχι πλύνθους χρυσᾶς κατὰ τὸν Κροῖσον ἢ ἐκκτόμβας θυσιᾶς κατὰ τὸν Πυθαγόραν, τοῦλάχιστον ὀλίγον λάδι; Εἶχεν, ἀκροαταί, εἶχεν· ἀλλ' ὁ σκοπὸς τοῦ φιλοσόφου ἦτον, ὅχι νὰ πλουτίσῃ τοὺς θεοὺς, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους· ὅχι νὰ καλλωπίσῃ τοὺς νεοὺς, ἀλλὰ τοὺς Μιτυληναῖους. Ἐβλεπεν αὐτὸς νὰ λυσοῦν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰς ματαίας δόξας τοῦ κόσμου τούτου· νὰ κυνηγοῦν μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας ζωῆς τὰς τιμὰς, καὶ τὰς ἀξίας τῆς πολιτείας. Καὶ διὰ τὸ τοὺς διορθώσῃ ὡς καλὸς συμπολίτης, μὲ μίαν πρακτικὴν χρῆσιν, διὰ νὰ χαλινώσῃ τὴν ἄλογον ἐπιθυμίαν τῆς φιλοδοξίας, τοὺς ἔδωκε πρακτικῶς νὰ καταλάβουν, ὅτι τοῦτος ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἓνα ἀνευκατέβασμα, καὶ ὅσον τινὰς ὑψόνεται τόσον καὶ ἐγκρεμίζεται· καὶ μήτε ὁ ταπεινὸς εἶναι πάντοτε ταπεινός, μήτε ὁ ὑψηλὸς στέκεται πάντοτε ὑψηλός. « Κατεσκεύασε τοῖς ἱεροῖς κλίμακα αἰνιττόμενος τὴν ἐκ τῆς τύχης ἄνω καὶ κάτω μετάπτωσιν » (2). Ἄμποτε νὰ εὐρίσκετο ἀνεξάλειπτος καὶ εἰς τὰς ἐδικὰς μας ψυχὰς τοῦ Πιττακοῦ ἡ ἀξιεπικίνδυνος σκάλα· διατί βέβαια ἠθέλαμεν προβλέπει κατὰ τὸν Δημοσθένην, τὸ μέλλον, καὶ δὲν ἐτολμούσαμεν νὰ πατοῦμεν τόσον καὶ τέτοιον ὕψος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἐκπεριλείτται, ἐξ ἀνάγκης φύσεως, τόσον καὶ τέτοιον βάθος. « Δεῖ μετριάξαι ἐν ταῖς εὐπραξίαις, καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι » (3).

§ 7. Ἡξέωρω κατὰ τὸν σφώτατον Ἀριστοτέλην, πῶς αἱ μεγάλαι φύσεις, δὲν καταδέχονται ποτὲ νὰ προστάζονται ἀπὸ ἄλλους, ἀλλὰ θέλουν νὰ προστάζουν ἄλλους. « Οὐ γὰρ δεῖν ἐπιτάττεσθαι τὸν σοφόν, ἀλλ' ἐπιτάττειν » (4). Ἡξέωρω καὶ κατὰ τὸν Λαβίδ, ὅτι τὰ ὑψηλὰ ὄρη εἶναι διὰ τὰς ἐλάφους διωρισμένα, καθὼς ἡ χαμηλαὶ πέτραι, καὶ τὰ σπήλαια, καὶ τὰ ἄντρα διὰ τοὺς λαγούς. « Ὅρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις· πέτρα καταφυγὴ τοῖς λαγοῖς. » (5) Ἀλλ' ἠξέωρω καὶ τοῦτο, ὅτι ἀπὸ τὰ ἐλάφια πηδήματα, καὶ ἀπὸ τὴν προσταγὴν αὐτὴν, ἐγεννήθησαν καὶ γεννῶνται τόσα καὶ τόσα καὶ τέτοια αξιο-

θρήνητα ἀποτελέσματα· καὶ διὰ τὸ νὰ μὴ ἐπαριθμῶ τὰ ξένα, ἔτσι διὰ τὸ ἀγαπᾶ καὶ ὁ μακαρίτης νὰ προστάζῃ καὶ νὰ μὴ προστάζεται, ἐπαραπύκρυνε τῶσους ἀδελφοὺς, καὶ ἐτράβησε καὶ ἐπάνω του μῖσος ἄσπονδον· ἐπιτηδεύετο μὲ ἰδέας τάχα ἡρωϊκὰς νὰ ἐνεργῇ εἰς τοὺς ἐναντίους του, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀγαποῦσε καὶ τὸς εὐεργετῇ, μιμούμενος κατὰ τοῦτο τὸν Μάρκον Σεξτον.

§ 8. Ἦτον αὐτὸς φίλος ἄκρος τοῦ Καίσαρος τῆς Ρώμης, τοῦ Τιβερίου· ἐσυγχρίσθη πολλὰ μὲ ἓνα τοῦ γείτονα· ὠργίσθη τόσον ὅπου ἀπεφάσισεν ὁ δυνατὸς Σεξτος νὰ τὸν ἐκδικηθῇ· καὶ τί κάμνει; τὸν κράζει εἰς τὸ ὀσπίτιόν του· τὸν ὑποδέχεται μὲ ἱλαρότητα· τὸν δεξιόναται μὲ εὐγένειαν· τὸν κρατεῖ καὶ τὸν φιλεῖ· δύο ὁλόκληρα ἡμερόνυχτα· ἀλλ' ἐν ὁσπρίῳ τὸν ἐφίλευε, ἠξέωρετε τί κακὸν τὸν ἔκαμε; τὴν πρώτην νύκτα ἔβαλλε καὶ ἐγκρέμισεν καὶ ἐκ θεμελίων κατέσκαψαν τοῦ δυστυχοῦς γείτονός του τὸ ὀσπίτιον· τὴν δευτέραν νύκτα ἔβαλλε καὶ τὸ ἔρπιασαν πολὺ ἀπὸ τὸ πρῶτον καλλιώτερον· ἀφοῦ λοιπὸν ἐγενετο ἐκεῖνο ὅπου ὁ δυνατὸς Σεξτος ἠθέλησεν, εἶπε τότε εἰς τὸν γείτονά του· ἔτσι ἠξέωρω ἐγὼ καὶ νὰ ἐκδικουμαι τοὺς ἐχθρούς μου, καὶ νὰ τοὺς εὐεργετῶ ὅταν θέλω, καὶ ὅσον θέλω. « Οὕτω καὶ ἀμύνεσθαι τινα, καὶ ἀμείβεσθαι, καὶ οἶδα καὶ δύναμαι » (1). Ἔτσι σχεδὸν παρομοίως μὲ φρονήματα μεγαλοπρεπῆ, καὶ ὁ μακαρίτης καὶ ἐκκτάτρεχε πολλοὺς ὡς μέγας, καὶ τοὺς ἐβόηθει ὡς πλούσιος, μὴν ἔχοντας παντελῶς εἰς τὸν νοῦν τοῦ τυπωμένην τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ τὴν σκάλαν, ἀλλ' ἐλπίζοντας ἀνοήτως εἰς τοῦ ἀπίστου πλούτου τὴν ἀπιστίαν.

§ 9. Ἀλλ' ὦ ψυχὴ τοῦ μεγάλου ἄρχοντος Σπαθάρη, ὑπόφερε ὀλίγον τὸν ἀληθινὸν ἐλεγχόν μου, διὰ νὰ διορθώσω μὲ τὸ μέσον σου τὰς φιλεκδικίους ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν μου. Σὺ ἀναθρεμμένη παιδιόθεν μὲ τοῦ Θεοῦ τὸν φόβον, πατισμένη μὲ τῶν ἱερῶν Γραφῶν, ὡς πηγῶν καθαρῶν, τὰ ζωήρματα νάματα, διδασκόμενη μὲ τῶν θεοπνεύστων Πατέρων τὰς ψυχωφελεῖς νοουθεσίας, παιδωγῶν καὶ ἀπὸ τόσας ἐμψύχους μούσας φιλοσοφικῶν καὶ μαθηματικῶν εἰδήσεων, ἀπὸ τόσα νεκρὰ μουσεῖα ὅσα ἐπερίκλειε καὶ ἐσύνθετεν ἡ πλουσία σου καὶ πολύτιμος βιβλιοθήκη, δὲν ἔπρεπε παντελῶς νὰ ἀκολουθήσῃς τὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ θανάσιμον οἰκονομίαν· δὲν ἔπρεπε νὰ ἐλπίσῃς μήτε εἰς τὰς δυνάμεις σου καὶ εἰς τὰς ἀξίας, μήτε εἰς τῶν ἀφίλων σου φίλων τὴν ὑπεράσπισιν, καὶ εἰς τοῦ ἀπίστου πλούτου τὴν ἀπιστίαν. Ἐπρεπε νὰ φαντάζεσαι ἀκατάπαυστα τοῦ πολυταλάντου Κροῖσου τὸ πυρίκαυστον τέλος, καὶ νὰ μὴν ἐπισωρεύῃς κατ' ἐκεῖνον τόσους ἄνθρακας κατὰ τῆς κεφαλῆς σου, ὅσοι

(1) Δίλιαν. Ποικ. ἱστορ. β:6λ. Β'. κεφ. κδ'. (2) Ἐνθα ἀνωτ. (3) Πρὸς Λεπίην. (4) Μεταφ. τὸ α. (5) Ψαλ. ργ'. 18.

(1) Ἰωάν. Ξιφιλ. εἰς Τιβερίον.

πλίνθοι χρυαίου καὶ πολυτίμων λίθων ἐσωρεύοντο εἰς τὸ γαζοφυλάκιόν σου. Ἐπρεπε νὰ ἔχης πρὸ ὀφθαλμῶν τῶν προγενεστέρων σου πλουσιῶν καὶ ἐνδόξων τὰ τραγικά παραδείγματα, τοῦ μυθολογούμενου ὄνου τὴν συμφορὰν, καὶ ἀλώπηξ κατὰ τοῦτο μόνον, νὰ σωφρονίζεσαι καὶ νὰ προφυλάττεσαι· νὰ πιστεύης ὡς πιστὸς, ὅχι ποτὲ εἰς τὴν ἀπιστίαν τοῦ τυφλοῦ καὶ ἀπίστου πλοῦτου, ἀλλ' εἰς μόνην τὴν ἀληθινὴν πίστιν τοῦ παντεφόρου καὶ μεγάλου Θεοῦ. Εἰς τούτου τὸν βραχίονα ἤλπισεν ὁ πᾶμπτωχος καὶ ταπεινόςτατος Δαβὶδ καὶ ἀλλάξε με σκηπτρον βασιλικὸν τὸ ποιμενικόν του ῥαβδί, καὶ ἔγεινεν ἐνδοξος βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. Ὅχι με τὴν δύναμιν τῶν συγγενῶν του, καὶ φίλων, οὐδὲ με τὴν δύναμιν τῶν στρατευμάτων του καὶ τῶν θησχυρῶν, ἀλλὰ με μόνην τὴν βοήθειαν τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ. Ἡ βοήθειά μου παρὰ τοῦ Θεοῦ (1)· οὐκ ἐκ πλοῦτου, οὐδὲ ἐκ σωματικῶν ἀφορμῶν, οὐδὲ ἐκ δυνάμεως, καὶ ἰσχύος ἐμῆς, ἀλλ' ἡ βοήθεια παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἐξηγεῖ ὁ μέγας Βασιλεὺς (2).

§ 10. Καὶ ἀληθινὰ, δὲν εἶναι μεγάλη ἀγνοσία, ἀκροαταί, νὰ καυχᾶται τινὰς εἰς τὰ ἀναίσθητα τῆς γῆς περιττώματα, τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὰ ἄλλα τῶν ὁποίων ἡ τιμὴ, ἡ ὑπόληψις, τὸ εἶναι, ὑφίσταται εἰς τῶν ἀνθρώπων μόνην τὴν κρίσιν, καὶ τὴν ἀπόφασιν; Δὲν εἶναι ἀλογία μεγαλειτέρα νὰ μεγαλορρημονῇ τινὰς διὰ κτήματα καὶ ὑπάρχοντα, τὰ ὁποῖα οὐδὲ γῆς μέρη ἀξιόγονται ἀπὸ τοὺς σοφοὺς νὰ ὀνομάζωνται; Δὲν ὑπόφερεν ὁ σοφὸς Ξενοκράτης νὰ βλέπῃ καὶ νὰ ἀκούῃ τὸν πολιτικὸν καὶ μέγαν Ἀλκιβιάδην νὰ κομπάζῃ εἰς τὰ πλούτη του, καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ κτήματά του· καὶ διὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ καταλάβῃ πόσον χάνει ἀπὸ τὴν μεγάλην ὑπόληψίν του, ἂν ἀληθινὰ ἐπακουμβᾷ εἰς πράγματα λόγου ἀνάξια, καὶ σχεδὸν ἀνύπαρκτα, τὸν δίδει μίαν γεωγραφικὴν χάρταν εἰς τὸ χέρι, τὸν λέγει νὰ εὕρῃ τῆς Ἑλλάδος τὸ κλίμα, καὶ τὸ μερικὸν τῆς Ἀττικῆς μετὰς ἐπαρχίας ὅλας καὶ πολιτείας. Εὐθὺς ὁ Ἀλκιβιάδης θεωρῶντας τοῦ πόλου τὸ ὕψωμα, τὰ μήκη καὶ πλάτη τῶν ζωνῶν, τὴν ἀπόστασιν τοῦ ἐδικοῦ του μεσημβρινοῦ ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν, καὶ ὅσα ἄλλα μεταχειρίζονται εἰς εὕρεσιν οἱ γεωγράφοι, μετὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἤρε τὴν Ἑλλάδα, καὶ μερικώτερον τὰς Ἀθήνας. Τὸν λέγει δεύτερον ὁ Ξενοκράτης, αὐτοῦ κοντὰ εὐρὲ, περκαλῶ σε, καὶ τὰ ἐδικά σου πολυκτήματα κτήματα; παρατηρεῖ πασίχαρις ὁ Ἀλκιβιάδης, στοχάζεται καλὰ, βλέπει ἐδῶθεν, ἐκεῖθεν, ἐπάνω, κάτω, καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἰδῇ οὐδὲ ἔχνος ἀπὸ τοὺς τόπους του. Τότε τὸν ἔδωκε νὰ καταλάβῃ ὁ σοφὸς Ξενοκράτης, πόσον μεγάλη ἀγνοσία λοι-

πὸν εἶναι νὰ καυχᾶται ὁ λογικὸς καὶ φρόνιμος ἄνθρωπος εἰς ἐκεῖνα ὅπου δὲν εἶναι, νὰ ἐλπίζει τινὰς εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τόσους καὶ τόσους αὐθέντας ἤλαξαν, καὶ ἀλλάζουν με ἀπιστίαν. Ὁρῶν ὁ Ξενοκράτης τὸν Ἀλκιβιάδην τετυφωμένον ἐπὶ τῷ πλούτῳ, καὶ μεγαλοφρονούντα ἐπὶ τοῖς ἀγροῖς, ἤγαγεν αὐτὸν ἐπὶ τινὰ τόπον, ἐνθα ἐνέκειτο πινάκιον γεωγραφικὸν γῆς ἔχον περίοδον, καὶ προσέταξε τὴν Ἀττικὴν ἐνταῦθα ἀναζητεῖν· ὡς δὲ ἤρε προσέταξε καὶ τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἰδίους· τοῦ δὲ εἰπόντος, ἀλλ' οὐδαμοῦ γεγραμμένοι εἰσὶν· ἐπὶ τούτοις, εἶπε, μεγαλοφρονεῖς, οἵπερ οὐδὲ μέρος τῆς γῆς εἰσὶ; (1)

§ 11. Δὲν ἔμπορῶ ὅμως ἐγὼ τόσην ἀγνοσίαν νὰ ἀποδώσω εἰς τοῦ μακαρίτου τὸ εὐσεβεῖς φρόνημα· ἤξευρεν αὐτὸς ὡς φρόνιμος καὶ πολιτικὸς, ὅτι ὅλα τῆς γῆς τὰ δελερά μέταλλα μεταλλάσσουν τοὺς τόπους, καὶ τρέχουν ἀκαταπαύστως ὡς τὸ νεροῦ τὰ τρεξίματα, καὶ καταβρέχοντας μόνον τὸ πρόσωπον, μεταβαίνουν ἀπὸ ἓνα εἰς ἄλλο, χωρὶς νὰ ἔχουν στάσιμον εἰς κανένα· ἤξευρεν ὅτι κοντὰ εἰς τὴν ἀπιστίαν ὅπου ἔχει ὁ πλοῦτος, εἶναι ἀκόμη καὶ ἐπίβουλος, καὶ φονεὺς· ὅθεν διὰ νὰ μὴν ἐπιβουλευθῇ τὴν ψυχὴν του φονεύοντας, ἂν τύχῃ, τὸ κορμί του (τὸ ὅποιον καὶ ἔγινε). Πρόθυμος ἦτον ὁ μακαρίτης ὡς φρόνιμος καὶ εὐσεβεῖς νὰ διασκορπίζῃ ἱκανὴν χρημάτων ποσότητα, καὶ νὰ τὴν δανείζῃ κατὰ τὸ γραφικόν, τῷ Θεῷ ἐλεῶντις τὸν πτωχόν. Καὶ διὰ νὰ μὴ κτυπῶ τὸν ἄερα με μόνον τὰ λόγια, καὶ ὅχι με ἔργα, φωνάζετε ἐσεῖς ἡ ἐντιμαῖς φαμίλιαις, διαλαλήσατε ἐσεῖς τὰ ἐνδοξὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα με πλουσιόδωρον τρόπον, μεγαλοπρεπέστατον, ἀνάλογον, χριστιανικώτατον, ἐλάβετε ἀπὸ τὴν ἐλεήμονα ψυχὴν τοῦ μακαρίτου καὶ μεγάλου Σπαθάρη, καὶ τὴν ζωὴν σας καὶ τὴν τιμὴν σας· κηρύξατε τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του, καὶ τῆς ζωῆς του, ἐτεῖς ὅπου... (ὁ ἀναγινώσκων νοήτω) (2). Παρρησιασθῆτε ἀκόμη καὶ ἡ χῆραις ὅπου ἀπὸ αὐτὸν εἰς πολλὰς περιστάσεις ἐπαρηγορήθητε, καὶ τὰ ὀρφανὰ ὅπου ἐκυδερνήθητε, καὶ οἱ γυμνοὶ ὅπου ἐνδύθητε, καὶ οἱ πεινῶντες ὅπου ἐτρέφθητε, καὶ οἱ διψῶντες ὅπου ἐποτίσθητε· δὲν εἶναι πλέον καιρὸς νὰ κρύπτετε τὰς πλουσίας ἐλεημοσύνας ὅπου ἐλάβετε οἱ φυλακωμένοι, καὶ οἱ ἀρρώστημένοι, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἱερομόναχοι, τοῦ Θεοῦ μας ἡ ἐκκλησίαις καὶ τὰ ἱερὰ μοναστήρια. Μιμητῆς τοῦ Συρακουσίου Ἱέρωνος μετὰ περισσοτέραν προθυμίαν ἐδίδε καὶ αὐτὸς ὁ μακαρίτης, παρὰ ὅπου ἐκεῖνοι ἐλάμβαναν ὁ Ἱέρωνας φασὶ τὸν Συρακούσιον προθυμώτερον αὐτὸν χαρίζεσθαι, ἢ τοὺς

(1) Ψαλμὸς γ'. (2) Αὐτόθι.

(1) Διδλ. Ποικ. Ἱστορ. βιβλ. γ'. κεφ. κη'. (2) Εἰδῶ ἐννοεῖται ὅσους τσερκισμένους, ἄνδρας, γυναῖκας, παῖδια, ἐστειλὲν εἰς Βλαχίαν, καὶ εἰς Μοσχοβίαν διὰ νὰ χριστιανίσουν.

αἰτοῦντας λαμβάνειν (1), εἶχε σκοπὸν, ὡς φαίνεται, νὰ μεταφέρῃ κατ' ὀλίγον ὀλίγον τὸν πλοῦτόν του εἰς τὰς οὐρανίους ἀποθήκας «ὅπου οὔτε σῆς, οὔτε βρῶσις ἀφανίζει· ὅπου οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν» (2). Ἀλλ' ὁ φθόνος ἐπρόλαβε τοὺς σκοποὺς, καὶ ἀνέλπιστα καὶ αἰφνίδια ἔκαμε νὰ γίνῃ ἀνάρπαστος ὁ πνευματικὸς μας Ἑρμῆς, νὰ κρεμαθῇ μὲ τέτοιον ἐπονείδιστον θάνατον τοῦ γένους μας ὁ πλέον ἔγκριτος, καὶ μόλις ταφῆς ξένης ν' ἀξιώθῃ ὁ φιλόξενος καὶ εὐεργετικώτατος, ὁ πολύκροτος Γεώργιος ὁ Σταυράκογλου.

§ 12. Ἄχ φθόνε, φθόνε, ἐκεῖνο ὅπου ἐμελέτησες τὸ ἐκατέρωθες· ἐκεῖνο ὅπου ἐπεθύμησες τὸ εἶδες· ἐκεῖνο ὅπου ἐδίψησες τὸ ἀπέλαυσες· ἔσθυσες τὸ φῶς πολλῶν τυφλῶν, σβύωντας τῆς ζωῆς του τὸν λύχνον· ἐσύντριψες τὴν βακτηρίαν πολλῶν χωλῶν, κατασυντρίβωντας τῶν ἐλπίδων τοὺς τὸν στύλον· ἀνέσπασες μὲ τοὺς λαίλαπας καὶ μὲ τοὺς τυφῶνάς σου ἀπὸ τὰς ρίζας τὴν τερατώδη δρυὶν· τὴν ὑστέρησες ἀπὸ τοὺς κλάδους· τὴν ἐρρίψες κατὰ γῆς πτώμα ἐλευνὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον, διὰ νὰ ξυλεύεται τώρα καθ' ἕνα ἀπὸ αὐτὴν μὲ ὅλην τὴν ἀπάνθρωπον καταφρόνησιν. «Δρυὸς πεσούσης, πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.»

§ 13. Ὡς ματαιότης τοῦ κόσμου· ὡς ἀπιστία τοῦ ἀπίστου πλούτου· ἤθελα παύσαι ἀπὸ τὸ νὰ ὁμιλῶ διὰ τὸν τόσον ἐνδοξον καὶ πλούσιον, τὸ ζωντανὸν καὶ φοβερὸν ἀποτελέσμα τῆς ματαιᾶς δόξης καὶ τοῦ φονέως πλούτου· καὶ ἤθελα στρέψω τὸ ὁμίλημά μου μὲ ζῆλον κατὰ τοῦ κόσμου, κατὰ τοῦ πλούτου, κατὰ τοῦ πλουσίου, ἂν δὲν ἐμάνθανα, ὅτι καὶ μεταννημένος, καὶ ἐξωμολογημένος, καὶ διωρθωμένος ἐδέχθη εἰς ἄφρασιν τῶν ἁμαρτιῶν του ὁ μακαρίτης καὶ χριστιανικώτατος Γεώργιος τὸ πικρὸν ποτήριον τοῦ βιαίου τούτου καὶ τυραννικοῦ θανάτου.

§ 14. Μὲ στέμμα εἰς τὴν κεφαλὴν ἐπρόσφερεν θυσίαν εἰς τοὺς θεοὺς του ὁ Ξενοφῶν· μανθάνει τὴν ὥραν ἐκείνην, ὅτι εἰς τὸν πόλεμον ἀπέθανεν ὁ υἱὸς του ὁ Γρύλος· καὶ ὡς ἂν τάχα νὰ ἔχασε τὴν δόξαν του ὁ ἐνδοξος πατὴρ, χάνωντας ἔτσι ἀδίκως νικημένον τὸν υἱὸν του, κατεβάζει εὐθὺς ἀπὸ τὴν κεφαλὴν του τὸ στέμμα, καὶ τεταπεινωμένος, καὶ κατησχυμένος ἐνεργοῦσεν εἰς τὴν ἐπίλοιπον τῶν θεῶν του θυσίαν· ἀλλὰ δὲν ἐπέρασεν ὥρα πολλή, καὶ ἰδοὺ ἄλλος ἄγγελος χαροποιὸς τὸν φωνάζει καὶ τὸν εὐαγγελίζει, καὶ τὸν λέγει, ὅτι ὅχι νικημένος ἀλλὰ νικῶντας ἀπέθανεν· εὐθὺς εὐθὺς καὶ ὁ πατὴρ χαρούμενος, δεδοξασμένος, ἔβαλε πάλιν εἰς τὴν κεφαλὴν του τὸν στέφανον, καὶ ἐτελείωνε τὴν θυσίαν λέγωντας εἰς τὸν καθ' ἕνα «θεοῖς ἡὺξάμην οὐκ ἀθάνατον, οὐδὲ πολυχρόνιον γενέσθαι μοι τὸν υἱόν, ἀγαθὸν δὲ καὶ

φιλόπατριν» (1). Δὲν θέλω λοιπὸν μήτε ἐγὼ νὰ λυπηθῆτε καὶ ἡμεῖς τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου καὶ νικητοῦ Σταυράρη· δὲν στέργω μήτε νὰ στενάζετε, μήτε νὰ δακρύσετε, μήτε τελείως νὰ κλαύσετε· θέλω μάλιστα νὰ χερῆτε, καὶ δόξαν ἐδικὴν σας νὰ νομίζετε, ὅτι νικῶντας ὁ γενναῖος ἀνταγωνιστὴς ἀπέθανε.

§ 15. Δὲν ἐνίκησαν τὴν χριστιανικὴν ψυχὴν του μήτε τὸ ἄνθος τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας του, μήτε ἡ δόξαις καὶ τὰ πλούτη του, μήτε αἱ συνήθειαι τῶν κρατούντων ψυχώλεθοι ὑποσχέσεις· ἀλλὰ νικῶντας μὲ τὸ παντοδύναμον ὄπλον τοῦ σταυροῦ καὶ σάρκα, καὶ κόσμον, καὶ κοσμοκράτορα, ἐδέχθη τὸν βίαιον θάνατον εἰς ἐξάλειψιν παντελῆ τῶν μεγάλων ἁμαρτιῶν του, ὅσας ὡς μέγας ἔπραξε· καὶ ἐτελείωσεν ὁ μακαρίτης τὸν πολύκροτον βίον του, μελετώντας μὲ τὸν νοῦν, καὶ προφέρωντας ἕως εἰς τὴν ὑστερὴν στιγμὴν τῆς ζωῆς του τὸ «μνήσθητί μου, κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» (2).

§ 16. Εὐσπλαγγχε Θεέ. Ἐγὼ ἠξέυρω ἀπὸ τὴν νύμφην σου τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἀπὸ τῶν θεοπνευστῶν πατέρων τὰς διδασκαλίας, ἀπὸ τῶν θεῶν Δαμασκηνὸν τὴν θεολόγον σφραγίδι τῶν θεολόγων σου, ἠξέυρω, λέγω, καὶ πιστεύω, καὶ ἐλπίζω ὅτι τρεῖς εἶναι αἱ θεαί σου κρίσεις (3). Ἡ πρώτη δικαία, ἡ δευτέρα φιλάνθρωπος, ἡ τρίτη ὑπεράγαθος· δικαία ἡ πρώτη, ὅταν ἡ δεξιὰ πλάστιγξ τῶν καλῶν ἔργων βαρύνῃ ἀσυγκρίτως ὑπὲρ τὴν ἀριστερὰν τῶν κακῶν· φιλάνθρωπος ἡ δευτέρα, ὅταν τοῦ αὐτοῦ βάρους εἶναι καὶ τὰ δεξιὰ τῶν καλῶν καὶ τὰ ἀριστερὰ τῶν κακῶν· καὶ μόνη τότε ἡ φιλανθρωπία σου κλίνει κατὰ τὰ δεξιὰ, καὶ ὑπερνικᾷ τὰ ἀριστερὰ· ὑπεράγαθος ἡ τρίτη, διατί ἂν καὶ πολὺ βαρυτέρᾳ εἶναι ἡ ἀριστερὰ ἐκ μέρους τῶν πολλῶν κακῶν, ἀναπληροῖ τότε τὸ ἐλλεῖπον ἡ ὑπερχαθότης σου, ἡ ἡμερονύκτιαις μεσιτεῖαις τῆς ἁγίας ἐκκλησίας σου, ἡ μυστηριώδεις λατρεῖαις ὅπου εἰς ἄφρασιν ἁμαρτιῶν προσφέρουσιν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς σου, οἱ εὐλαβεῖς καὶ πιστοὶ ὑπηρεταὶ σου. Λοιπὸν ἐπάκουσον σήμερον τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ σου· στάθμισαι τὸν κοιμηθέντα δούλόν σου ἂν ὅχι μὲ τὴν πρώτην πλάστιγγα τῆς δικαιοσύνης σου, οὐδὲ μὲ τὴν δευτέραν τῆς φιλανθρωπίας σου, μὲ τὴν τρίτην καὶ τῆς ὑπερχαθότητός σου· δέξου ὡς θυμίζμα εὐπρόσδεκτον ἐνώπιόν σου τὴν ἀναίμακτον θυσίαν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ σου, τὴν ὁποίαν χεῖρες ἀρχιερατικαὶ ἰδίως ἐπρόσφεραν ὑπὲρ τοῦ Γεωργίου, τοῦ πιστοῦ δούλου σου· καθάρισαί την ἀπὸ πάσης κηλίδος μὲ τοῦ θεανθρώπου Σωτῆρος τὸ πολύτιμον αἷμα· λάμπρυναί την

(1) Διδ. Ποικ. Ἱστορ. βιβλ. Β', κεφ. ε'.

(2) Ματθ. ζ' 20.

(1) Διδ. Λατ. εἰς βί. Ξενοφ.

(2) Λουκ. κγ', εδ. 42.

(3) Δαμασκ. περὶ τῶν ἐν πίστι. κοιμηθέντων.

μέ τας μαρμαρυγὰς τῆς θεότητός σου· φώτισαί την
μέ τὸ φῶς τῆς δόξης σου· στάθμισαί την μέ την
πλάστιγγα τῆς ὑπεραγαθότητός σου. Ναί, ὑπερά-
γαθε, καὶ φιλόανθρωπε Κύριε· κλίνει εἰς τὰ δεξιὰ
τῆς πλάστιγγος μέρη, καὶ διὰ τὴν ἄπειρον φιλαν-
θρωπίαν σου, καὶ διὰ τὸ αἷμα ὅπου εὐχαρίστως ἔ-
χυσεν ὁ πολυαμάρτητος, ἀλλ' εὐσεβὲς δοῦλός σου,
διὰ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν του. Νεῦσον καὶ εἰς τὰς
καρδίας τῶν εὐσεβῶν ἀκροατῶν μου νὰ συγχωρή-
σουν ἐκ ψυχῆς καὶ καρδίας τὸν ὁμόπιστον ἀδελφόν
τους, καὶ διὰ σὲ τὸν οὐράνιον πατέρα τους. Ὅλοι,
ὅλοι, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, λαϊκοί, ἀξιωματικοί, ἄνδρες,
γυναῖκες, μικροί, μεγάλοι, παρακαλέσατε ὡς ἀδελ-
φοὶ χριστιανοὶ τὸν πατέρα τοῦ ἐλέους καὶ τῆς συμ-
παθείας νὰ συγχωρήσῃ καὶ ἐκείνον τὸν μακαρίτην,
καὶ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους· καὶ δι' αὐτὴν σου τὴν συγχώ-
ρησιν νὰ ἀξιώσῃ καὶ ἐκείνον καὶ πάντας ἡμᾶς τῆς
ἐπουρανίου σου δόξης, τῆς ζωῆς τῆς ἀληθινῆς, καὶ
αἰωνίας, καὶ μακαρίας.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλ. 477.)

§ Γ'.

Γὰ, δὰ, ἐδῶ. (Κυπρ.) Ἰδ. Δά. Δή.

Γάλα ὄζινον, καὶ σπανιώτατα ἔξινόγαλον· ἡ γλα-
οῦρτη τουρκ. (Κυπρ.) Καὶ ἐν Ῥόδῳ γλασούρτι (τὸ)
λέγεται· ἐν δὲ Καρπάθῳ λέγεται ὀξύ(γ)αλον (τὸ).
Ἐκαὶ ἔδεται ἔτι ἐν μέρος ἄσματος «Χριστὲ, καὶ νᾶ-
μουν βόσκισσα, καὶ νᾶμουν τυροκόμισσα. Νᾶτρωγα
χλωρὸν τυρὶ, νᾶπινα καὶ ὀξύ(γ)αλον!»

Γαληνὰ, γαληνῶς, καὶ τλ. (Κυπρ.) Ἡ λέξις αὕτη
δὲν λέγεται ἐν Ῥόδῳ. Λέγεται δὲ ἄλλη καλὴ λέξις
σύνθετος. Ἡμερογαληνίζω· οἶον· ἦτο πολὺ ὠργισμέ-
νος, ἀλλὰ τῶρα ἡμερογαλήνισε. Λέγομεν δὲ καὶ ἁ-
πλῶς ἡμέρωσε.

Γέμμα· γεῦμα. Ὡρα καλήτου, μπουκκωμα, ὦρα
καλήσου, γέμμα. (Κυπρ.) Τὸ τῶν Κυπρίων μπουκ-
κωμα δηλοῖ, φαίνεται, πρόγευμα· ἀντὶ τούτου οἱ ἐν
Ῥόδῳ χωρικοὶ λέγουσι Δάκαμα (ἀρχ. Δῆγμα) ἐκ τοῦ
πρωτοῦ. Δάκω, ἐξ οὗ ἐν Ῥόδῳ λέγουσι περισπωμέ-
νως Δακῶ ἐκ τοῦ Δακάω. Σημαίνει δὲ τὸ δάκαμα
καὶ τὴν πρωϊνὴν ὥραν. (Ἰδ. Ἡλιοβούτημα.)

Γιασουμίν, ἰάσμη. Περσ. γίτσιμι. Τὸ γιασουμίν
ἐν' ἔσσω μου, καὶ ἄλλοῦ φακκοῦν οἱ κλώνοι (Κυπρ.)
Γίτσιμι λέγεται καὶ ἐν Ῥόδῳ, ὡς καὶ ὁμοιοσήμαν-
τος ἄλλη παροιμία· «Ἄλλοῦ τ' αὐτὰ καὶ τὰ που-
λὶά καὶ ἄλλοῦ τὰ κακκαρίσματα.

Γλιάζω, ὀλισθαίνω (Κυπρ.) Ἡ κυπριακὴ αὕτη
λέξις βεβαιώνει τὴν παραγωγὴν τοῦ Κοραῖ ἀπὸ τοῦ
ῤῥημα Γλίω (Ἀτ. Τ. Ε—Α', σελ. 42.)

Γοίστη, τὸ μέρος τοῦ ὀρνιθῶνος, ὅπου γεννῶσιν
αἱ ὀρνίθες, ἦτοι ἡ πρὸς τὸ γεννῆσαι τὸ ὦν κοίτη.
Ἀξιοσημείωτος δὲ ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἐν ἀρχῇ ἐναλ-
λαγὴ τοῦ κ μετὰ τοῦ γ καὶ τ.λ.π. (Κυπρ.) Κοίτη
παρὰ Ῥοδίους καὶ παρὰ πᾶσι σχεδὸν λέγεται τὸ μέ-
ρος ὅπου καὶτάζουσιν αἱ ὀρνίθες (κοιμῶνται.) Κάστη
δὲ λέγεται τὸ μέρος ὅπου γεννῶσι. Ἰδε Κοίτη. Ἰδε
καὶ εἰς ὀλίγας λέξεις μετὰ ταῦτα τὴν ἐναλλαγὴν
τοῦ κ μετὰ τοῦ γ ἐν τῇ λέξει γουμάς ἀντὶ κουμάς,
καὶ σὺ μόνον ἐν τῇ γοίστῃ.

Γουμάς, κουμάς καὶ κουμάσι παρὰ τοῖς ἄλλοις
Ἕλλησιν. Ὀρνιθῶν ἀρχ· ἡ κοίτη τῶν πτηνῶν (Κυπρ.)
Κακῶς ἐν Ῥόδῳ ἀγουμάς καὶ σπανίως κουμάσι. Ἰδ.
Γοίστη.

Γρύλλης, γρυλλομμάτης καὶ γρυλλόνω (Κυπρ.)
καὶ παρὰ Ῥοδίους σημαίνουσιν ἀγριομμάτης καὶ
βλέπω ἀγρίως καὶ μετ' ὀργῆς· ἀλλ' ὡς νομίζω, δὲν
εἶναι ταύτοσήμαντον τῷ ὑκλλουρίζω· διότι δὲν
γρυλλόνουσι τὰ θύματα μόνον οἱ ἔχοντες αὐτὰ γα-
λανὰ ἀλλὰ καὶ οἱ μαῦρα. Ὁμολογῶ ὅτι ἀγνοῶ πό-
θεν γίνονται αἱ κοινότητάς αὐταὶ λέξεις. Μήπως
παράγεται ἀπὸ τὸ ἀγριος καὶ πρέπει νὰ γράφεται
διὰ τοῦ ι τὸ γρί; οἶον ἀγριος, ἀγρίλος, ἀγριομμά-
της—τῷ ἀγριωπός; (1).

Γωνιά, γωνία τῆς οἰκίας ἀρχ. (Κυπρ.) «Ὅπου ἐν
ἀκούσει τοὺς γονέους του παρὰ γωνίας κάθεται.»
(Κυπρ.) Παρὰ Ῥοδίους ἡ γωνία εἶναι λέξις γενική,
ἴσως δὲ καὶ παρὰ πᾶσιν, οὐχὶ δὲ μόνον τῆς οἰκίας
ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ στενὰ (στενωπούς), καὶ ὅπου σχη-
ματίζεται γωνία, ὡς καὶ ἡ τεκτονική. Λέγεται δὲ
καὶ ἡ παροιμία αὕτω· «Ὅποιος δὲν ἀκούει τῶν γο-
νέων του τὰ λόγια, εἰς κακὴν γωνίαν καθίζει.» Γί-
νεται δηλ. ἐπαίτης.

§ Δ'.

Δὰ, δὴ, ἐδῶ. Ἐλα δὰ. Ἰδ. καὶ γὰ. (Κυπρ.)

Παρὰ πᾶσι σχεδὸν (ἐκτὸς τῶν Κυπρίων) εἶναι τὸ
δὰ—τῷ ἀρχ. δὴ, ὅπερ εἶναι πολυσήμαντον· οἶον ὡς
ἐπιτατικόν, παρακελευσμ. καὶ τλπ. αὐδέποτε ὁμῶς
νομίζω ὡς τοπικόν, ἐκτὸς ἐὰν ᾦναι, ὡς εἶναι πολλά-
κις, συνωδευμένον μετὰ ἄλλης τινὸς λέξεως· οἶον
Ἐλα δὰ (ἐλθὲ δὴ). Κάθισε ὠδὰ ἐπαδὰ, (ὠδε δὰ, ἐπα
δὰ), καὶ ἄλλα πολλά· σημαίνει δὲ πάντοτε ἐπίτασιν,
βεβαιώσιν, παρακέλευσιν. Οἱ δὲ Κρήτες λέγουσιν
ἐπα ἐπαδὰ, ὅπερ τινὲς τῶν ἐν Ῥόδῳ χωρικῶν λέ-
γουσιν ἐβδὰ (ἀντὶ ἐπδὰ)· οἱ δὲ Λέριοι λέγουσι τῇ τῇ,
ἀντὶ ἐνταῦθα, ἐδῶ· οἶον κάθισε τῇ (2).

(1) Ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ προφέρεται «Γουρλόνω»
καὶ γουρλομμάτης. Ἐξεταστέον μὴ ἔχη τὴν ῥίζαν ἐκ τῆς Γερ-
γοῦς, ἥτις εἶχεν ἄγριον τὸ βλέμμα, ὅθεν καὶ γοργῶπις καὶ γορ-
γῶπις καὶ γοργόφθαλμος. Σ Η.

(2) Ἐν Ἐκέρῃ λέγουσι «Δαρδὰ», ἦτοι «τῶρα.» Ἰσως ἡ πρώτη
συλλαβὴ τίθεται κατ' ἀναδιπλασιασμὸν ὅπως τὸ Δάπτω λέγεται
καὶ δαρδάπτω. Ἐν παρακρίσει προσθέτομεν ὅτι καὶ ἐν τῇ νήσῳ